

Sygn. akt VIII U 748/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Grzegorz Tyrka
Protokolant	Ewa Grychtol

po rozpoznaniu w dniu 21 grudnia 2021r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 24 marca 2021r. **nr** (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. do przeliczenia emerytury ubezpieczonego M. S. z uwzględnieniem ponownie obliczonego kapitału początkowego, w którym należy uwzględnić okres od dnia 6 października 1986 roku do 11 kwietnia 1990 roku, poczynając od dnia 1 marca 2021 roku.

(-) sędzia Grzegorz Tyrka

Sygn. akt VIII U 748/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 24 marca 2021r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu M. S. prawa

do przeliczenia emerytury na podstawie art.114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz.U. z 2021r., poz.291 ze zm.), gdyż ubezpieczony nie przedłożył żadnych nowych dowodów i nie zostały również ujawnione nowe okoliczności mające wpływ na wysokość emerytury. Organ rentowy dodał, że przedłożone kalkulacje finansowe nie stanowią dowodu potwierdzającego wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia na umowie agencyjnej.

W odwołaniu od decyzji sprecyzowanym na rozprawie 18 listopada 2021r. ubezpieczony domagał się jej zmiany przez przeliczenie emerytury z uwzględnieniem w kapitale początkowym okresu zatrudnienia na podstawie umowy agencyjnej od 6 października 1986r. do 11 kwietnia 1990r. oraz przyjęcia za ten okres wynagrodzenia przy ustalaniu wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. Organ rentowy wskazał, że nie zaliczył ww. spornego okresu, ponieważ brak jest zaświadczenia stwierdzającego odprowadzanie składek w tym czasie, a przedstawione przez ubezpieczonego kalkulacje nie są dowodem świadczącym o odprowadzaniu składek na ubezpieczenia emerytalne - nie ma zatem pewności czy w tym czasie ubezpieczony osiągał dochody w wysokości co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia w gospodarce społecznej.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

decyzją z 8 stycznia 2021r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę od (...), to jest od osiągnięcia wieku emerytalnego.

Wysokość świadczenia organ rentowy ustalił na podstawie art.25 i art.26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę:

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 234053,76 zł,
- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 305835,92 zł,
- średnie dalsze trwanie życia wynosi 217,60 m-cy,
- wyliczona kwota emerytury wynosi 2481,11 zł.

W dniu 4 marca 2021r. ubezpieczony wystąpił z wnioskiem o ponowne przeliczenie kapitału początkowego z uwzględnieniem okresu od 19 marca 1984r. do 5 października 1986r. i od 6 października 1986r. do 11 kwietnia 1990r., w tym ostatnim przypadku z tytułu zatrudnienia w charakterze agenta (...) Z.. Do wniosku ubezpieczony załączył: Kwestionariusz osobowy z 2 września 1986r., umowę o pracę z 19 marca 1984r., kalkulacje finansowe dla punktu sprzedaży detalicznej prowadzonej na warunkach zlecenia za okresy od 1 października 1986r. do 31 marca 1987r., od 1 października 1987r. do 31 grudnia 1987r., od 1 kwietnia 1988r. do 31 marca 1989r. i od 1 kwietnia 1989r. do 11 kwietnia 1990r., umowę (...) z 6 października 1986r.

W rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy wydał decyzję zaskarżoną omówioną na wstępie.

Ubezpieczony w dniu 6 października 1986r. zawarł umowę nr (...) z Wojewódzkim Przedsiębiorstwem Handlu (...) w K. z siedzibą w Z. o prowadzenie na warunkach zlecenia punktu sprzedaży detalicznej w Z. przy ul. (...). W umowie tej wskazano, że zleceniodawca powierza Agentowi prowadzenie od 6 października 1986r. na warunkach zlecenia punktu sprzedaży detalicznej mieszczącego się w Z. przy ul. (...) (§1, §2 ust.1 Umowy). Dalej podano, że Agent zobowiązuje się prowadzić sprzedaż dla ludności artykułów branży: wyroby gumowe, blacharka, materiały elektryczne, chemia, filtry, galanteria zabezpieczenia samochodu. Powierzony punkt sprzedaży detalicznej powinien być czynny w godzinach od 10 do 18. Przewidziano zatrudnienie pracowników ogółem 2 osób, w tym 1 osoba współpracująca (§2 ust.3, 5 i 6 Umowy). W §10 umowy podano, że z tytułu pracy wykonywanej na podstawie niniejszej umowy Agent jest objęty obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, stosownie do postanowień ustawy z dnia

19 grudnia 1975r. o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostki gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz.U. nr 45, poz.232 ze zm.). Składki za ubezpieczenie Agentą i osób z nim współpracujących oraz za pracowników, zatrudnionych przez Agentą przekazuje Zleceniodawca do Oddziału ZUS w Z.. Umowa została zawarta na czas nieokreślony (§11 ust.2 Umowy).

Wcześniej, bo od 19 marca 1984r. ubezpieczony wykonywał pracę na podstawie zawartej w tym dniu umowy o pracę w tej samej placówce, lecz prowadzonej przez innego agenta. Placówką tą był sklep komis – sprzedaż i skup odzieży oraz innych artykułów. Sklep był prowadzony przez J. M. – kierownika sklepu, z którym ubezpieczony zawarł ww. umowę o pracę. Kiedy J. M. wyjechał do USA to wówczas ubezpieczony wystąpił do (...) o zmianę działalności placówki z komisju na sklep motoryzacyjny oraz o zawarcie umowy agencyjnej. Umowa taka została zawarta 6 października 1986r. (jw.). Faktycznie jej realizacja trwała do 11 kwietnia 1990r., następnie została rozwiązana, gdy (...) uległo likwidacji, a lokal przeszedł do zasobu gminy. Sklep prowadzony przez ubezpieczonego był czynny od poniedziałku do piątku od 10:00 do 18:00. Ubezpieczony początkowo sklep motoryzacyjny prowadził sam, a następnie ze współagentem J. S.. W 1987r. zatrudniony został także sprzedawca. Ubezpieczony miał ruchomy czas pracy, jak doszedł do współpracy współagent. Jego praca polegała nie tylko na sprzedaży, ale także był odpowiedzialny za poszukiwanie towaru, zaopatrzenie, przy czym w okresie objętym sporem były duże trudności pod względem zdobycia towarów. Po towar ubezpieczony jeździł nawet do W.. Ubezpieczony pracował dziennie co najmniej

8 godzin. Nieodłączną częścią umowy agencyjnej była kalkulacja finansowa, która stanowiła plan finansowy na dany rok. W tej kalkulacji ubezpieczony jako agent zobowiązywał się względem (...) do osiągnięcia danego przychodu i tak jak w działalności gospodarczej musiał wskazać koszty prowadzonej działalności. Jednym z kosztów były składki na ubezpieczenia społeczne. W okresie objętym sporem ubezpieczony nie przebywał na zwolnieniu lekarskim. Ubezpieczony co miesiąc wypłacał pracownikowi, współagentowi i sobie wynagrodzenie za pracę. Osobiście rozliczał się z Urzędem Skarbowym. Pracownik uzyskiwał wynagrodzenie odpowiadające najniższemu wynagrodzeniu za pracę.

/ dowód z: akt ZUS, dokumentacji osobowej ubezpieczonego z okresu jego zatrudnienia jako agenta w (...), zeznań ubezpieczonego /

Sąd zważył, co następuje:

odwołanie ubezpieczonego M. S. zasługuje na uwzględnienie.

Ubezpieczony ma przyznaną emeryturę, której wysokość obliczono na podstawie art.25 i art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2021r., poz.291 ze zm.).

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy emerytalnej emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Zgodnie z przepisem art. 25 ust. 1 ustawy podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Kwestia sporna sprowadzała się do ustalenia czy istnieją podstawy do uwzględnienia do stażu pracy w zakresie wyliczenia kapitału początkowego okresu pracy ubezpieczonego na podstawie umowy agencyjnej od 6 października 1986r. do 11 kwietnia 1990r.

Zgodnie z art. 174 ust. 2 ustawy

przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;
- 2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;
- 3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-3 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Przepis art. 6 ust. 2 pkt 13 ustawy stanowi, że jako okresy składkowe zalicza się okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego wykonywanej na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia oraz współpracy przy wykonywaniu takiej umowy:

- a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i okresy kontynuowania tego ubezpieczenia, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,
- b) wykonywanej przed dniem 1 stycznia 1976 r., jeżeli umowa odpowiadała warunkom ubezpieczenia obowiązującym w tym dniu.

W dniu 1 stycznia 1976r. weszła w życie ustawa z dnia 19 grudnia 1975r.

o ubezpieczeniu społecznym osób wykonujących pracę na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia (Dz. U. Nr 45, poz. 232 z późn. zm.), która obowiązywała do 31 grudnia 2002r.

Art. 1 ust. 1 powołanej ustawy stanowił, że obowiązkowe ubezpieczenie społeczne określone ustawą, obejmuje osoby wykonujące stale i odpłatnie pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia, zawartej z jednostkami gospodarki uspołecznionej.

Ust. 2. umową agencyjną lub umową zlecenia w rozumieniu ustawy, zwaną dalej "umową", jest umowa, na podstawie której osoba ją zawierająca zobowiązuje się do wykonywania określonych czynności w imieniu jednostki gospodarki uspołecznionej lub na rzecz tej jednostki.

Ust. 3. pracę uważa się za wykonywaną stale, jeżeli trwa nieprzerwanie co najmniej sześć miesięcy.

Obowiązek ubezpieczenia powstaje z dniem oznaczonym w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania, a ustaje z dniem rozwiązania lub wygaśnięcia umowy (art. 4 i art. 5 ust. 1 ustawy).

Art. 26 cytowanej ustawy (numeracja jak tekście pierwotnym, w tekście jednolitym z 1983r. - art. 25) stanowił, że składkę na ubezpieczenie opłacają w odpowiednich częściach jednostka gospodarki uspołecznionej, która zawarła umowę, i ubezpieczony (ust. 1). Składkę na ubezpieczenie w okresie kontynuowania ubezpieczenia w myśl art. 5 ust. 2 opłaca w całości ubezpieczony (ust. 2). Zgodnie z art. 27 cytowanej ustawy składkę na ubezpieczenie opłaca się za każdy miesiąc, w którym istniało ubezpieczenie (ust. 1). Składek na ubezpieczenie nie opłaca się w okresie pobierania przez ubezpieczonego zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego.

Art. 28 ust. 1 cytowanej ustawy stanowił, że jeżeli po upływie roku kalendarzowego okaże się, że w ciągu tego roku przeciętny miesięczny dochód z wykonywania umowy nie osiągnął połowy najniższego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej, składki opłacone za ten rok podlegają zwrotowi, a tego roku nie wlicza się do okresu ubezpieczenia wymaganego do uzyskania świadczeń na podstawie ustawy. Kwotę składek podlegającą zwrotowi pomniejsza się o kwotę pobranych w ciągu tego roku zasiłków przewidzianych w art. 6 ust. 1 pkt 2 i 3.

Ust 2. przy ustalaniu przeciętnego miesięcznego dochodu określonego w ust. 1 nie bierze się pod uwagę miesięcy, w których nie istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie w myśl art. 27 ust. 2.

Z powyższych przepisów wynika, że dla zaliczenia okresu wykonywania pracy

na podstawie umowy agencyjnej w okresie objętym sporem koniecznym było świadczenie pracy stale, to jest co najmniej przez 6 miesięcy, przy czym chodzi tu o faktyczne w tym czasie wykonywanie pracy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 18 grudnia 2012r. III AUa 1401/12) i uzyskiwanie co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia za pracę. W takiej bowiem sytuacji istniał obowiązek ubezpieczenia społecznego.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego, a to z wiarygodnych, bo rzeczowych, logicznych, przekonujących, korespondujących ze zgromadzoną w sprawie dokumentacją, zeznań ubezpieczonego oraz z powołanej w sprawie dokumentacji, w szczególności zawartej w aktach osobowych ubezpieczonego z okresu współpracy z (...), wynika jednoznacznie, że ubezpieczony w okresie spornym stale, w rozumieniu powołanych przepisów, pracował w charakterze agenta na podstawie zawartej 6 października 1986r. z (...) umowy agencyjnej i prowadził sklep motoryzacyjny, początkowo sam, następnie ze współagentem, a od 1987r. przy zatrudnieniu dodatkowo jednego pracownika w charakterze sprzedawcy. Ubezpieczony świadczył pracę w całym okresie objętym sporem czyli od 6 października 1986r. do 11 kwietnia 1990r., gdy nastąpiło rozwiązanie umowy w związku z upadłością (...). Pracował nie tylko jako sprzedawca, ale też zajmował się zaopatrzeniem sklepu. Pracę wykonywał w systemie ruchomym, co najmniej przez 8 godzin każdego dnia, od poniedziałku do piątku. W takich warunkach wykonywania pracy ubezpieczony niewątpliwie uzyskiwał co najmniej połowę najniższego wynagrodzenia za pracę, bo trudno oczekiwać, że miałyby wykonywać działalność, która praktycznie nie przynosi żadnego dochodu, tym bardziej, że było to jego jedyne źródło utrzymania, z dochodów z działalności wypłacane było także wynagrodzenie współagentowi oraz zatrudnionemu przez ubezpieczonego pracownikowi, który będąc zatrudniony na podstawie umowy o pracę musiał mieć zagwarantowane co najmniej najniższe wynagrodzenie za pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd miał na uwadze, że biorąc pod uwagę lata w jakich ubezpieczony prowadził działalność, istniejące w tym czasie zapotrzebowanie na artykuły motoryzacyjne, w tym części samochodowe, przy jednocześnie powszechnie występujących trudnościach w ich zdobyciu, działalność ubezpieczonego musiała przynosić realnie niemały dochód, tym bardziej, że ubezpieczony zdecydował się ją prowadzić jeszcze z dodatkową osobą oraz zatrudnić pracownika, a zatem musiał dysponować odpowiednimi środkami finansowymi na pokrycie związanych z tym wydatków. Dodatkowo Sąd miał na uwadze, że ubezpieczony przedłożył kalkulacje – plany na poszczególne okresy obrotowe, które musiały być wykonane na dany rok, a w których przewidziano środki na składkę na ubezpieczenia społeczne. Kalkulacje te łącznie obejmujące cały okres sporny potwierdzają także, że działalność ta w spornym czasie była przez niego prowadzona, w przeciwnym bowiem wypadku nie byłoby potrzeby sporządzania ich na dalsze okresy.

Za osiągnięciem przez ubezpieczonego realnego dochodu, w wysokości co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia, przemawia także relatywnie długi okres trwania umowy, bo ponad trzy lata. Nie bez znaczenia jest fakt, że umowa ta nie uległa rozwiązaniu z powodu braku rentowności prowadzonej przez ubezpieczonego placówki, lecz na skutek upadłości (...).

Wreszcie, Sąd Okręgowy miał na uwadze, że w zachowanej dokumentacji z okresu zatrudnienia ubezpieczonego w charakterze agenta w (...) brak jest jakiegokolwiek dokumentu, informacji, że składki na ubezpieczenie społeczne za okres sporny, czy jakkolwiek część tego okresu, zostały ubezpieczonemu zwrócone. Również ubezpieczony nie powoływał się na zwrot składek i także organ rentowy nie przedstawił dowodu, że składki zostały zwrócone. A skoro tak, to należy przyjąć, że nie było podstawy do ich zwrotu w świetle art.28 ust.1 cytowanej ustawy, a zatem ubezpieczony uzyskiwał w całym okresie objętym spornym dochód w wysokości co najmniej połowy najniższego wynagrodzenia za pracę. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z 23 kwietnia 2020r. (III AUa 1113/19), analizując brzmienie art. 28 ust. 1 trzeba dostrzec, iż opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne przez agenta było obowiązkowe niezależnie od wysokości tego dochodu, a dopiero po zamknięciu danego roku kalendarzowego ustalano, czy osiągnięty w danym roku przez agenta dochód uzasadniał podleganie przez niego w tymże roku ubezpieczeniom społecznym, czego warunkiem było, że dochód ten nie mógł on być niższy, niż połowa najniższego wynagrodzenia w gospodarce społecznej.

Reasumując, Sąd stwierdził, że przeprowadzone postępowanie wykazało w sposób nie budzący żadnych wątpliwości, że ubezpieczony w okresie objętym sporem wykonywał stale pracę na podstawie zawartej umowy agencyjnej z (...) uzyskując z tego tytułu wynagrodzenie odpowiadające z całą pewnością co najmniej najniższemu wynagrodzeniu

za pracę. W tej sytuacji istnieją podstawy do zaliczenia do stażu pracy na wysokość kapitału początkowego okresu spornego i następnie przeliczenia emerytury ubezpieczonego z uwzględnieniem tak wyliczonego kapitału początkowego, od 1 marca 2021r., czyli od miesiąca zgłoszenia wniosku zgodnie z art.133 ust.1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

Zdaniem Sądu brak było podstaw do odmowy przeliczenia ubezpieczonemu świadczenia emerytalnego na podstawie art.114 ustawy emerytalnej, bo ubezpieczony do wniosku załączył m.in. umowę agencji, kalkulacje, które stanowiły nowy dowód w sprawie i ostatecznie przy uwzględnieniu wyników postępowania sądowego pozwoliły na zaliczenie spornego okresu do stażu pracy dla obliczenia wartości kapitału początkowego i następnie emerytury.

W związku z powyższym na podstawie art. 447¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do przeliczenia emerytury ubezpieczonego z uwzględnieniem ponownie obliczonego kapitału początkowego, w którym należy uwzględnić okres od 6 października 1986r. do 11 kwietnia 1990r., poczynając od 1 marca 2021r.

(-) Sędzia Grzegorz Tyrka